

مهدی پازوکی\*

## عقلانیت اقتصادی به جای جهالت اقتصادی

ما الگوی مناسب توسعه برای پیشرفت کشور نداریم. در این میان دو طیف تفکر در ایران وجود دارد که هر دو به خطا می‌روند. یک عده از صاحبان این تفکر بر این باور هستند هر آنچه که در مغرب زمین دنبال می‌شود ۱۰۰ درصد درست، علمی و قابل اجرا در اقتصاد ایران است اما گروهی دیگر اعتقاد دارند هر چیزی که از غرب به دست می‌آید، مانند تجربه و دستاورد باید دور ریخته شود.

این گروه اصرار دارد که بایستی علم را ابداع و از صفر شروع کرد. در صورتی که علم اقتصاد در دنیا یکی است و تمام کشورها بر پایه آن علم حرکت می‌کنند. در علم اقتصاد به مقوله ZWNJ می‌گویند. ZWNJ های متعددی پرداخته شده که اگر سیاست ZWNJ گذاری بخواهد خلاف آن حرکت کند به طور قطع به جریان اقتصادی ضربه زده است. نمونه آن عرضه و تقاضا است.

علم اقتصاد می‌گوید که وقتی تقاضا از عرضه بیشتر می‌شود آن کالا میل به گرانی پیدا می‌کند بدین جهت نمی‌توان این موضوع را در قالب ZWNJ های دیگر تفسیر کرد و یا بر این امر تأکید داشت که با بومی ZWNJ سازی اقتصاد می‌توان جلوی رشد قیمت ZWNJ ها را گرفت. مورد عنوان شده در تمام کشورها صدق می‌کند و سیاست ZWNJ گذاران اقتصادی کشورها بر این مبنا تصمیم ZWNJ گیری می‌کنند.

بومی کردن اقتصاد نباید به این معنا باشد که علم اقتصاد زیر سؤال برود و یا به سمت اختراع علم رفت. اخیراً طرز تفکری در ایران شکل و قدرت گرفته که در آن دوباره علم اقتصاد تعریف و همه موارد از صفر شروع شود. قطعاً این نوع تفکر به جای آنکه توسعه ZWNJ بخش باشد، ضد توسعه است. بنابراین بایستی از دستاورد بشری مبانی تئوریک علم بخصوص علم اقتصاد استفاده کنیم ولی می‌توان این موارد را بومی سازی کرد و با توجه به شرایط کشور ساختارهای جدید برای آن تعریف کرد. مثالی که در این حوزه می‌توان زد این است که آب در تهران در دمای ۱۰۰ درجه جوش می‌آید اما همان آب در شهرهای شمالی به علت رطوبت هوا در دمای ۸۵ درجه جوش می‌آید. در این حوزه و دمای جوش آب، علم غلط نیست اما شرایط محیطی متفاوت است.

از این ZWNJ رو ما باید از مبنای علمی و دستاوردهای جهان توسعه یافته استفاده کنیم منتهی با نظام ارزشی کشورمان آن را ایرانیزه کنیم. ضرورتی ندارد که ما به دنبال اختراع موتور اتومبیل باشیم وقتی که در سایر کشورها این کالا تولید شده است. ما می‌توانیم آن موتور را با توجه به شرایط کشور خودمان تولید کنیم. اگر بخواهیم وسیع ZWNJ تر این ماجرا را نگاه کنیم می‌توان مثال شرکت هواپیمایی ایرباس فرانسه را زد؛ این مجموعه غول هواپیماسازی دنیا است اما موتور هواپیما را از شرکت بوئینگ آمریکا تأمین می‌کند. این اتفاق به معنای آن نیست که ایرباس وابسته بوئینگ یا بوئینگ نوکر ایرباس است؛ این به منزله آن است که در برخی از فعالیت ZWNJ های اقتصادی (در حقیقت ایرباس با سفارش موتور به شرکت بوئینگ هزینه ZWNJ های خود را مدیریت می‌کند). برای آنکه نتیجه درست و مناسب به دست بیاید بهتر است که تعامل جهانی وجود داشته باشد. زمانی که این تعامل برقرار نشود و یا محدودیتی برای آن وضع شود یقیناً نمی‌توان برخی از فعالیت ZWNJ ها را پیش برد. لذا توصیه جدی برای حفظ نظام اقتصادی ایران است که به سمت تعامل با کشورها برویم؛ ایران نیازمند ارتباط منطقی با جهان است. بر این اساس ضرورت دارد که ایران تکلیف خود را با جامعه جهانی مشخص کند، از این رو به شدت از طرز تفکر تعامل با جامعه جهانی حمایت می‌کنم و به آن اعتقاد دارم و در عین حال مخالف آن دیدگاهی هستم که می‌گوید باید دور ایران سیم خاردار کشیده شود. این طرز تفکر جهان شمول نیست و حتی باعث عقب افتادگی ایران می‌شود. نمونه این اتفاق مسأله بانکی است؛ ما بایستی با بانک ZWNJ های جهانی در ارتباط باشیم چرا که این مقوله را باید به عنوان یک نظام بانکداری دید.

سیستم بانکداری ایران به لحاظ سیستمی در قیاس با سایر کشورها بسیار عقب است و بایستی این امر با همکاری نظام بانکداری دنیا اصلاح شود. اگر می‌خواهیم سیستم بانکداری اصلاح شود ضرورت دارد که اف ای تی اف را بپذیریم. عدم تعامل با کشورها تنها در زمان جنگ است ولی در دنیای امروز اینگونه نیست. در حال حاضر کشورهای چین، روسیه و ترکیه شرکای تجاری اصلی ایران هستند، این کشورها عضو اصلی اف ای تی اف هستند، اگر این امر اتفاق بدی بود چرا شرکای اصلی ما به آن پیوستند؟ از طرفی قرار نبود و نیست که ما عضو اصلی باشیم و بنا بود مانند ۱۸۷ کشور فقط همکار اف ای تی اف باشیم. اگر در بومی سازی اقتصاد این مقوله دنبال می‌کنیم؛ شود که با سیستم بانکی جهان همکاری نداشته باشیم و با سایر کشورها هیچ تعاملی صورت نگیرد این امر به هیچ عنوان منطقی و عقلانی نیست. نکته دیگری که در این جریان بایستی دنبال شود این است که به توان داخلی توجه کنیم، ایران دارای دو مزیت انرژی ارزان قیمت و نیروی کار تحصیلکرده ارزان (در قیاس با قیمت‌های بین‌المللی) است لذا برای آنکه اقتصاد ایران بتواند پویا شود و بومی سازی تکنولوژی را پیاده‌سازی کرد نیازمند استفاده از توان داخلی و توجه به سرمایه‌گذاران داخلی هستیم. حمایت از تولید ملی نباید شعار باشد، این امر بایستی به عنوان یک ضرورت باشد.

در نتیجه؛ گیری باید گفت که با جهالت اقتصادی نمی‌توان به سمت بومی‌سازی حرکت کرد ما بایستی تکنولوژی‌های جهانی را بومی سازی کنیم. بومی سازی علم جهانی می‌تواند برای ما کارساز باشد. برای حرکت در این بخش نیازمند دانش جهانی هستیم. در نهایت باید عنوان کرد که اگر فردی می‌گوید از تجربه جهانی استفاده کنیم او را متهم به غربرایی نکنیم برای اقتصاد ملی چنین دیدگاهی ضرورت دارد؛ اگر تعامل با جهان بد بود تمام کشورها به دنبال توسعه روابط خود نبودند.

\*استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی

منبع: ایران